

Bahia - sambaens vugge

»Feira de São Joaquim sælges alskens fødevarer herunder: fisk, levende fjerkræ og geder. Geden her er lidt på eventyr og møder to kvinder klædt i tøj, der er traditionelt for Bahia-kvinder. På det her sted kan man blive helt svedt i håndfladerne over alle de fotografiske motiver, der konstant kalder på en.

De sidste oplevelser på vores tur til Brasilien byder på en ud-af-byen-oplevelse, kakao, racisme, væk fra alfarvej og et smukt gensyn

TEKST OG FOTO: HENRIK KØHLER
redaktion@midtjyllandsavis.dk

Efter vi har tilbragt noget tid i Salvador i den østlige del af staten Bahia og har oplevet blandt andet candomblé-fest er der stemning for at komme lidt ud af byen og opleve noget natur og landsbyliv.

Pelourinho, som er Salvadors historiske bydel, er stadig charmerende, men den er blevet lidt mere museumsagtig, end da vi var her for 21 år siden. Lidt flere restauranter og butikker, der er beregnet på turister og lidt færre købmandsbutikker og oprindelige beboere.

Nu, hvor der er regntid og lavsæson, fornemmes det en smule kliché- eller kulissegigt.

Første delmål hedder øen Itaparica. Vi tager den store Lacerda elevator ned til havnen og køber fem færgebilletter til under 14.- kr. stykket.

En gyngende god halv time senere går vi i land i en lille flække, der umiddelbart ikke har meget at byde på bortset fra nogle aber, der løber rundt oppe på telefonledningerne. Det er rasende varmt. Det er lidt uklart, om der kører en bus, så vi ender med at tage en taxa de

ca. 10 km op til byen Itaparica på øens nordlige ende. Vi får chaufføren til at anbefale et pensionat, hvor de tilfældigvis har deres egen kakaoproduktion.

Efter en kort siesta går vi helt ud på nordspidsen af øen. Man møder næsten ingen, men til gengæld føler man sig fuldstændig tryk, hvor man går.

Ifølge vejruddisigten skal det regne hele natten, og siden det allerede er begyndt, beslutter vi os for at spise vores fødselsdagspizzaer på »Muito Mais«, hvor vi bor.

Besyderlig morgenmad

Om morgenen får vi serveret den mest besynderlige morgenmad, vi nogensinde har oplevet. Der er kager og kager, og næsten alt smager af chokolade, - også kaffen. Vi oplever bedstemor riste kakaobønner over et gasblus i en rusten hul metalkugle på størrelse med en fodbold. Hun drejer kuglen rundt via et lille håndsving og under ret kraftig røgudvikling. Bønnerne, der er på størrelse med dadler, køler af på en metalbakke, hvorefter hun skraber dem med en lille kniv. Det ser lidt bøvet ud, men hun har håndslag.

Vi har bestilt chaufføren fra før til at køre os ned i øens anden ende for at stå på færgen til Morro de Sao Paulo, som er et populært feriested for folk fra Salvador.

Han må standse bilen ved hver regnbyge for at læne sig ud og skubbe vinduesviskerne i gang. Der er ingen mekaniker på øen, så skavanker af den type kan man leve med i lang tid.

70 procent af øen er dækket af atlantisk regnskov. Utroligt så meget vild natur dette land dog rummer. Efter en overskuelig sejltur ankommer vi til målet. Ved indsejlingen mødes man af et fort og en befæstningsmur, der blev opført af portugiserne mellem 1628-30. På det tidspunkt var der stærk konkurrence mellem dem og hollænderne om at konsolidere sig på den nuværende brasilianske kyst.

Vi finder et hotel lidt til en side fra det værste mylder, til godt 1400 kroner for et to plus tre værelse med kæmpe morgenbuffet.

Der er et lille vindue ud til en mørk skakt, så det er ikke for udsigtens skyld! Hver morgen kl. 6 sætter jeg mig op ved et bord ved siden af receptionen og skriver dagbog, mens jeg oplever de forskellige ansatte ankomme til deres arbejde.

Damerne i køkkenet, der alle er sorte, forbereder morgenbuffeten. En sort rengøringskone svabrer rundt mellem borde og stole, hvor jeg sidder.

Kl. 6:30 ankommer den kvindelige receptionist, der er noget lysere i huden. Hvorfor noterer jeg mig nu det? Det er fordi, jo lysere du er i huden, jo mindre betydning har din racebaggrund, når du søger arbejde.

Langt den overvejende del af hotellets brasilianske gæster er hvide eller lyse i huden, uanset at 80 procent af Bahias befolkning er sorte.

Nyhedsoplæsere og journalister er næsten alle hvide. Det samme er eksperter, der bliver interviewet på tv. De der

fyllder benzin på din bil, er altid sorte.

Brasilien har aldrig haft racelove som USA og Sydafrika, men opdelingen har alligevel fungeret i bedste velgående, og betragter man det brasilianske samfund, er det formentlig endnu vanskeligere at skifte fra et samfundslag til et andet, end det er tilfældet i for eksempel USA.

Samfundets absolutte bund

Josefine og jeg besøgte i øvrigt for nylig et kontor i Pelourinho »Conselho de Desenvolvimento da Comunidade Negra« (Nævnet for udvikling af det sorte samfund). Her tog man sig tillige af vold mod kvinder, som er et alvorligt problem i Brasilien. Sorte kvinder udgør samfundets absolutte bund.

Nævnet, der hører under staten, har desuden en mobil enhed, der kører rundt i hele staten Bahia og assisterer med psykolog- og advokathjælp.

Således går tre dage i Morro de Sao Paulo, om hvilke det bedste man kan sige er, at det er skønt at komme på afstand fra storbyen, samt at der ingen biler er.

To oplevelser herfra skiller sig dog ud. Den ene er en udflugt langs stenmuren ved fortet og op til fyrtårnet. Den går gennem tæt regnskov, og man får en fornemmelse af, hvor vanskeligt det har været for de først ankomne at etablere sig og forsvare en udpost på dette sted, hvor sørøveri i øvrigt også var udbredt. Der er den smukkeste tropiske udsigt ned over byen.

En driftig ung mand har oprettet en bar, der består af et langt bræt med

Foran butik på Joaquim-markedet står Pomba Gira med cigaret mellem læberne. Hun repræsenterer den kvindelige seksualitet, skønhed og begær i Candomblé-religionen.

De fattige favela kvarterer i Morro de São Paulo, hvor servicepersonalet bor, står i stor kontrast til turisternes ferie-paradis.

kakaofrugter og nogle flasker med sprut. Frugten udhules og fyldes med af blanding af saft og alkohol. Bartenderen selv ligger og sover i en hængekøje i forlængelse af baren.

Den anden oplevelse er en dag, hvor min søn og jeg følger en cementeret sti langt ud af byen og ud til noget bebyggelse, der bedst kan betegnes som favela - slum.

Det er altså her personalet, der betjener hoteller, barer og restauranter, selv bor. Nogle børn spiller bold på en meget lille, stenet og skæv fodboldbane mellem bygninger og affaldscontainere. Små gangbroer er bygget over de åbne kloaker, der løber i vejsiden. Vasketøj hænger til tørre overalt, og en lille vejfest ser ud til at være i gang et sted, vi kommer forbi. Et kvarter som dette i Salvador var vi aldrig gået ind i, men det virker trygt nok, og folk plejer altid at advare, hvis man er kommet på afveje.

Usædvanligt med turister

Nogle lokale, der hænger ud, sludrer med os. Det er usædvanligt, at turister vover sig herud, kan man fornemme. Vi når til en støvet jordvej et sted øverst oppe med et par traktorer og nogle landbrugsmaskiner. Gad vidst hvor det landbrug er henne?

Min søn er ikke til at stoppe - er ubegrænset eventyrlysten. Vi er enige om, at netop denne autentiske afstikker er højdepunktet på vores »ferieudflugt«.

Færgen tilbage til Salvador er en meget lille katamaran. Tak skal du ellers have, hvor bliver der brug for de

Udsigt fra toppen af klippen ved fyrtårnet ned over ferieparadiset Morro de São Paulo, der ligger to timers hårrejsende sejlads fra Salvador. I området er der ingen biler. Det består af firestrande, hvor strand et udelukkende er barer og restauranter og heftigt natteliv. Strand fire (længst væk) er næsten øde og jomfruelig. Strandene to og tre er den bløde overgang mellem de to yderpunkter.

brækposer, der hænger bag på hvert sæde samt de yderligere snesevis, som en af de ansatte deler ud under den to timer lange sejl tur. Jeg sidder udendørs på bådens lille agterdæk, der hurtigt bliver fyldt med passagerer der kaster op i de tynde gennemsigtige poser og ud over rælingen. I vores familie er vi tre ud af fem, der klarer frisag ved at stirre koncentreret ud over horisonten.

Et gigantisk marked

Vi besøger »Feira de São Joaquim« som er et gigantisk marked på havnen. For at komme derhen skal man tage bussen de to kilometer langs med havnen. Det er for farligt at gå det stykke til fods.

Her er frugt, grønt, fisk, et bur med store levende snegle, høns og geder i bure i en afdeling, hvor lugten er usædvanlig stram.

Foran en af dem står en halvanden meter høj rødmalet udgave af den nøgne Pomba Gira med en hjemmerullet cigaret mellem læberne. Hun repræsenterer den kvindelige sexualitet, skønhed og begær. Her på markedet var vi også for 21 år siden.

Dengang tilbød en lokal kvinde at overhælde et-årige Josefine med iskoldt vand, fordi hun kunne se hun var ved at smelte af varme. Et andet sted, vi også genbesøger, er det pensionat, hvor vi boede i det meste af fem uger med vores to små piger. Nalva, der ejer stedet, passede børnene to-tre gange sammen med sin mor, så vi forældre kunne komme ud af døren alene efter klokken 20. Det bliver et smukt gensyn. Vi går op ad

trappen og modtages med krammere af de to kvinder. Her sidder vi i det lille forlokale og snakker om gamle dage. Vi er helt oppe på bygningens tag med udsigt over havnen, hvor jeg stod hver morgen klokken seks og vaskede vores tøj i en balje. Pigerne suger historierne til sig. De to kvinder har i 21 år gemt på en artikel fra Politiken, som jeg skrev og sendte til dem. Det er rørende. Der må have været et utal af gæster her siden dengang, men nok ingen, der flyttede ind med to små piger.

Jeg får taget et billede af damerne med de to – nu voksne – piger med

nøjagtig samme placering i sofaen, som dengang. Præcis med denne smukke situation sluttet hermed den sidste artikel fra Brasilien.

Jeg føler mig lykkelig helt ind til marven af mine knogler over, at vi kom af sted sammen som familie. Man skal huske på at føre sine drømme ud i virkeligheden. Tak til min kone og børn for påny at overleve en rejse med uforståeligt kaudervælsk i ørerne. Brasilien er stadig fattigt, kriminelt, uorganiseret, maden er kedelig, her er alt for varmt, og så er her bare allerhelvedes smukt og vidunderligt.

GENSYN MED BRASILIEN

For 21 år siden var familien Køhler - far og mor og to små børn - på en tre måneders rundrejse i det nordøstlige Brasilien. Her 21 år efter er familien af sted igen og genser nogle af de samme områder. Det fortæller de om i en række artikler her i weekendtillægget, hvor denne artikel er den syvende og sidste i serien.

Her var vi

Øverst: År 2002. Hotelmor Nalva (i gult) og hendes mor tilbyder at passe vores to piger, så vi kan gå ud i byen et par aftener. Nederst: År 2023. Vi genbesøger stedet, hvor vi boede i fem uger og får en lang hyggelig snak og et nyt billede i den samme sofa..